

Unustatud ja taasleitud maakelder

Kelder on olnud meie taluarhitektuuri lahutamatu osa vähemalt viimased poolteist sajandit. Tema tähtsus on küll taandunud, kuid uhkeid kivikeldreid võib veel vähemalt silmailukski leida paljudest Eestimaa paikadest.

Maakeldritest kirjutama õhutas mind kaks asja: esiteks olen näinud paljusid mahajäetud ja unustusse vajunud talukohti, kus hoonetest alles veel kas vundament või siis natuke pehkinud palke. Võlvidud kivikelder aga püsib täies hiilguses. Teiseks aga üks täiesti moodsa eramu aeda püstitatud kelder Raplas.

Maakeldrid on huvitavad ka selle poolest, et tihti on võimalus neid kivimüüritisel raiutud aastaarvude järgi dateerida.

Kuna kelder oli üks taluõue noorematest hoonetest, mille nägu ehk siis sissekäik vaatas tavaliselt maja poole, peeti oluliseks sellele näole ka kena välimus anda.

Uhked Muhu keldrid

Nii kasutati sissekäigu viimistlemiseks Mandri-Eesti põhiliselt maakive ja tellised, vahel ka paekive, Saaremaal ning Muhus aga dolomiiti. Eriti uhked ja imetlemist väärt on Muhu tumehalli graniidi ja heleda dolomiidiga viimistletud maakeldrid.

Viimaseid võib tihti leida ka kodumaisest taluarhitektuurist rääkivate raamatute pildidelt. Kevadine in-

ventuur nende piltide järges näitas, et suurem jagu Muhu maakeldreid on veel alles, vaid üks Koguva lähedal Igakülas seisab nukkalt kesk muude taluhoonete varemeid ja ootab oma saatust. Uhke dolomiidist kroon võlvilt alla tõugatud ja aastanumber kivil tuhmunud.

Keldrile uus otstarve

Kui keegi saab maakodu või taluhoonete ostuga kaasa veel ka korraliku maakeldri, tasub mõelda sellele, et ehk annab kunagist kartulite ja juurikate hoiupaika ära kasutada mõnel teisel viisil.

Miks mitte teha sellest väike kodune veinikelder või siis suuremate ruumide puhul meeldivalt jahe suvine istumiskoht, kuhu keskpäevase päikese eest põgeneda.

Samas saab keldripealsest kujundada kena ja pilkupüüdvat haljasala, olgu siis kiviktaimla või siis suvi läbi õitseva lillevaliku abil.

Ja miks mitte ehitada keldripealsele terrass, kus suvel kena õues einestada või hommikukohvi juua.

Võimalusi on palju, tuleb vaid sobivaim leida.

Teet Reier



► Kauni kivimustriga kelder Muhumaal Igakülas. Teised talukompleksi hooned on lagunenud, keldri saaks veel päästa.

Äp RAAMAT

► Kindlasti tasub maarahitektuuri huvilisel võtta ette Karl Tihase raamat "Eesti talurahvaarhitektuur", millest eelmisel aastal anti välja teine, täiendatud trükk. Raamat annab põhjaliku ülevaate kõigist talu elu- ja abihoonetest.

Ja miks mitte ehitada keldripealsele terrass, kus suvel kena õues einestada või hommikukohvi juua.